

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisorile neînscrise nu se
primesc.
Manuscrisurile nu se returnează.
Inserate
se primesc la Administrațiunea
Brașov și la următoarele
BIBLIOTECI DE ANUNȚURI:
In Viena la M. Dukas Nachf.,
Wur. Angenfeld & Emmerich
Lea, Heinrich Schalek, A. Op-
pelt Nachf., Anton Oppelk.
In Budapesta la A. V. Golber-
ger, Ekstein Bernat, Iuliu Le-
opold (VII. Krászset-körut).
Prețul inserțiilor: o serie
garantată pe o coloană 10 bani
pentru o publicare. Publicări
mai dese după tarife și in-
voială. RECLAME pe pagina
I-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXXI

GAZETA apare în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
Pentru România 8 fr. pe an.
Se prenumeră la toate ofi-
cile poștale din țară și din
afară și la d-nii colectorilor.
Abonamentul pentru Brașov:
Administrațiunea, Piața mare
târgului înv. Nr. 80. etagiu
I. Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu dusul acasă: Pe un an 24
cor., pe șase luni 12 cor., pe
trei luni 6 cor. — Un eșem-
plar 10 bani. — Atât abona-
mentele, cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 4.

Brașov, Sâmbătă 5 (18) Ianuarie

1908.

Primirea noului Ban în Agram.

N'are noroc guvernul Wekerle cu măsurile sale pentru rezolvarea cestiunei croate. După ce a făcut fiasco cu combinația Rakodczay, dela care a așteptat să pună iarăși în picioare majoritatea unioniștilor, guvernul unguresc și-a încercat norocul cu fiul fostului Ban, baronul Rauch despre care se zice că este un bărbat foarte energic. Numirea noului Ban și pregătirile lui de-a lua frâiele guvernului croat, au fost însoțite de-o tăcere generală în Croația. Se credea că br. Rauch va avea o poziție mai favorabilă decât a fost aceea a lui Rakodczay, care ajunsese a fi urgisit de toți.

Ce-i drept noului Ban i-a succedut ceea-ce n'a putut pune la cale antecesorul său, numit numai înainte c'o jumătate de an. Br. Rauch a ocupat fără amânare cele trei posturi de șefi de secțiune în guvernul croat, precum și toate posturile de comiți supremi, pentru cari posturi Rakodczay n'a putut găsi pe nimeni. Toate erau pregătite cu băgare mare de samă în înțelegere cu guvernul din Pesta. Rauch stabilise și programul și dăduse de știre, că e firm hotărât să împlinească misiunea ce i-a dat-o regele numindu-l Ban. Când și-a făcut însă Miercurea trecută intrarea sa în Agram, noul Ban a rămas foarte surprins, văzând că populațiunea deodată părăsește orice rezervă.

S'au petrecut scene aproape ne mai pomenite în Agram. Trăsura în care se afla baronul Rauch a fost bombardată de mulțime cu pietrii și cu ouă clocite. Semn ce nu se poate mai vădit, că opiniunea publică din Croația nu-l consideră pe Rauch cu nimic mai bun decât pe Rakodczay, adică drept unealtă a guvernului ungur.

Încă nu s'a așezat marea iritațiune ce a produs-o în Agram primirea

puțin prietinoasă ce i s'a făcut noului Ban. Acesta însă se vede că în adevăr nu e omul care să se sparie prea tare de astfel de demonstrațiuni. El crede în steaua lui și vrea să-și încerce norocul. Alaltăieri a primit pe reprezentanții autorităților civile și militare. Cu aceasta ocaziune a desfășurat în linii generale programul său. A zis și el ca Rakodczay, că în ce privește cestiunea limbei croate la căile ferate, ea va fi regulată de deputațiunile regnicolare în așa mod ca să nu fie nici învingători nici învinși. A vorbit de îmbunătățirea salariilor funcționarilor, de reforma electorală pentru Croația și a atins și necesitatea unei revizui a pactului dela 1868. Incolo a declarat că adoptă și susține și el programul ce l'a desfășurat Rakodczay, pe care nu vrea să-l desavueze.

E însă foarte ușor cu puțință, ca, mai ales în ce privește fatala pragmatică de serviciu pentru impiegații dela drumurile de fier, să fie în cea mai mare rătăcire și baronul Rauch, când crede, că îi va succeda a face pe Croați să se impace cu ea în vre-un chip oare-care. Prea multe s'au petrecut de doi ani încoace între Croați și Unguri și prea afunzi rădăcini a prins mișcarea națională în Croația în scopul de a se scutura în definitiv de jugul limbei maghiare și la drumurile de fer, ca să se mai poată împăca cu vre-un paliativ în cestiunea pragmatică de serviciu. Ei cer scurt și limpede, cum au cerut neîntrerupt până acuma delegații croați din dieta ungară, ca să se retragă și să se delature acea lege atât de vătămătoare pentru dreptul de limbă al Croaților.

Guvernul Wekerle-Kossuth va fi constrâns să facă Croaților acea concesione dacă voeste să se impace cu ei, chiar cu rizicul de-a sgu-
dui puțin ideea de stat ce li-s'a băgat în cap. Expedientul, ce-l caută acuma în încercarea de a revizui regulamen-

tul camerei, e iarăși numai un paliativ care nu va duce la scop. Cestiunea croată nu se poate rezolva decât ori cu nimicirea opoziției naționale din regatul triunit, pentru care guvernul ungar e prea slab, ori cu o revizuire cinstită a pactului ungaro-croat, care să mulțamească postulatele naționale de limbă croate. Ori ce altă modalitate se va sfârși cu de-sastru.

Iarăși chestia reformei electorale. În răspunsul ce l-a dat în ședința de alaltăieri a dietei interpelației dep. socialist Mezőffy în chestia votului universal, ministrul Andrássy a declarat că în luna Martie sau Aprilie speră, că va prezenta camerei această reformă. Despre conținutul reformei deocamdată nu poate da deslușiri.

Interpelația în chestia Pănade. În ședința de alaltăieri a dietei și-a anunțat, precum știm, dep. Dr. Maniu, interpelația în chestia măcelului dela Pănade. Fiind însă timpul înaintat, dl Maniu și-a amânat dezvoltarea interpelației pe ședința de mâine, Sâmbătă.

La aniversarea ziarului nostru.

„Conservatorul“, în numărul său dela 3 Ianuarie v., vorbind de aniversarea ziarului nostru ne adresează călduroase și frățești urări. Confratele nostru scrie:

„Cel mai vechiu ziar politic românesc, „Gazeta Transilvaniei“, a împlinit ieri 70 de ani de existență. Este un eveniment acesta, care dovedește mult, care în istoria dezvoltării politice și culturale a poporului românesc de peste munti însemnează cele mai luminoase pagini.“

„În cursul îndelungat al celor 70 de ani împliniți, s'au strâns în jurul „Gazetei“ cei mai valoroși conducători politici ai neamului nostru și, pătrunși de cel mai înalt și însuflețit patriotism, au ținut pururea vie flacăra sentimentului național, care a încălzit inimile eroilor dela 1848, cari la glasul redeșteptării din somnul secular, au alergat pe Câmpia Libertății, rupând lanțurile iobăgiei.“

„Câte suferințe n'au îndurat redacții acestei foi românești, în cursul ani-

lor șapte-zeci! Ei au scris pentru lumina-rea poporului și pentru trezirea lui la o viață mai deamănă, fiind totdeauna urmă-riți de controlul vrăjmaș al procurorilor unguri...“

„Acum, când timpurile grele cu vijeliile trecutului n'au fost în stare să desrădăcineze falnicul stejar, împlinind lungul șir de șapte-zeci de ani neînfrântul ziar românesc și ajungând zile mai bune, — nu putem decât să-i trimitem urările noastre călduroase ca să se bucure pe deplin, serbându-și frumosul jubileu, în dulcea amintire a suferințelor îndurate pe calea spinoasă, ce singură duce neamul la mântuire.“

„L'Indépendance Roumaine“ i act de aniversarea ziarului nostru prin următoarele cuvinte calde de confraternitate:

„Valorosul nostru confrate de dincolo de munti, „Gazeta Transilvaniei“ își serbează a 70-a aniversare dela înființarea sa.“

„O existență așa de îndelungată trebuie să resuscite cu atât mai mult admirațiunea noastră, cu cât ea s'a desfășurat într-o țară, unde obstacole supraomenești au trebuit să fie învinse. Câtă muncă, câtă perseveranță nu reprezintă acești șapte-zeci de ani de aparițiune continuă!“

„În mânia tuturor dificultăților, „Gazeta Transilvaniei“, conștie de misiunea și datorită sa a perseverat în năzuința sa de a susține totdeauna în primul rând cauza română dincolo de munti. Existența acestui ziar este un prețios exemplu nu numai pentru conaționali nostri din Ungaria, ci și pentru Românii din regat.“

„C'un viu entuziasm venim a-i adresa toate felicitările noastre și a-i dori să apară încă lung timp!“

O nouă orientare în cele economice.

Ocupațiunile oamenilor noștri acasă în patrie și nu peste Ocean.

III.

Ce facem cu vastele avuții adunate de secolii în codrii noștri seculari dela munte, cari sunt mare parte încă neatinși de săcure, și cari nu câștigă, dar perd din valoare pe an ce trece prin îmbătrânirea lemnului.

Oare când își încăleacă împăratul calul? E refrenul tânguios al romanului.

Trauttmann își cunună nepoata și-apoi pleacă, poate pe veci — la America. — Văzuse și înțelese destul.

Valoarea cărții acesteia e indiscutabilă — poate că de multe-ori autorul să pierdă în subtilități politice prea mari, în probleme economice prea dogmatice — locul lor ar fi poate mai potrivit într'un tractat economico-politic, decât într'un roman. Canavaua însăși a romanului, fiind prea rar și accidental țesută, cu toate acestea, paginile politice așa întim descrise, așa sugestiv, pline de convingeri adânci și neclintite puse în serviciul renașterii unui popor — ridică valoarea romanului la o adevărată operă de artă.

De Bonald zice într'un loc: „Dela Evangheliei și până la contractul social — sunt cărțile, cari au făcut revoluțiile“. Părerea aceasta astăzi, bine înțeleasă că nu rezistă unei critici. Interpretația materialistă a istoriei a ciont de-abinele valoarea tezei. Revoluțiile pornesc din viață și nu din cărți. Cu toate aceste cărțile sincere au calitatea de a deschide ochii, de a lumina. — Romanul politic, înainte de toate, are calitatea de a pregăti terenul pe care vor putea prinde rădăcini reformele, și aicea zace greutatea unei ast-

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

„Götzendämmerung“.

(Fine.)

Ajunge la Budapesta. E 21 Mai. Ocuparea Budei. Muzici, cântece patriotice — înținerimea încununază mormintele celor morți la 48. Pașii lui Trauttmann să îndreaptă în spie o clădire mare, în mijlocul curții, un monument. E monumentul lui Hentzi, căzut apărând cetatea lui încredințată de Împăratul.

„Nici o floare nu împodobește frumosul monument, nici o mână n'a cutezat să-l încununeze“. Cu toate că, și el a murit la 21 Mai.

Ce rușine!

Și dincolo? Ce sfidare — ce ingenunchiare!

Trauttmann pleacă îndărat la America scârbit, și nu să reîntoarce decât peste un an la nunta nepotei sale.

Guvernul Coaliției și-a făcut intraceea sulcușul, culcuș cald — principiile sau spulberat ca și pleava, și nu rămâne decât vaca bugetară, vacă frumoasă, mare și grasă.

E sărbătoare, regele Ungariei serbează 40 de ani dela încoronare.

E jubileu, constituția cinstită din milă regală, își secără recolta după 40 de ani. E partea cea mai frumoasă din roman — sunt pagini pline de durere, un sentiment profund, răscolește tainele sufletului, sentiment de resemnare — e decepțiunea, rece tânguitoare — plânsul celor 40 de ani perduți în avântul realizării unei utopii... e mormântul unui suflet prea bun, care nu și-a cunoscut oamenii.

Scena Tedeului din biserica lui Matia e redată atât de sugestiv, încât pare că toată tendința romanului a voit s'o încătușeze în câteva șire. „Episcopul care celebrase serviciul divin în biserica rece și pe jumătate goală, dădea învățături de drept public și admonieri, moralizatoare, bătrânului rege. Și regele era destul de îndurător ca să le asculte. Dar prințul, care stătea îndărătul lui, reprezentantul viitorului, nu le trecu cu vederea.“

„Nici un cuvânt nu-i adresă înaltei fețe bisericești, care în locul acesta să făcuse interpretul unor sentimente și dorințe, destul de bine cunoscute. Un ceas mai târziu Archiducele moștenitor nu mai era în capitala Ungariei.“

Iar seara, seara după ce să sfârșiseră primirea oficioasă, când regele să retrase în apartamentele sale private, și deschise fereastra să-și vază a doua capitală în haină de sărbătoare, drept mulțumită pentru mila, pentru nemăsurata milă — se de-

cepție! Nimic — nimic — ba da, un palat față în față cu castelul regal, dincolo de Dunăre, jos în Pesta — strălucea într-o mare de lumină.

„Ce edificiu e acolo? Al cui e?“, întrebă regele pe servitorul.

„E palatul cel nou al societății Grasham, Majestate. Ministrul de comerț locuiește acolo!“

„Domnul Francisk Kossuth?“

„Da Majestate... astăzi a devenit excelentă și stăpânul casei a luminat în onoarea lui.“

Surprins privi regele pe vorbitor. „Așa va fi... aerul de seară e rece — foarte rece.“

Și regele cade pe gânduri și-i trec prin minte toate peripețiile de la 67 până astăzi... le-a dat tot, tot — i-a făcut tari și mari cum n'au fost nici odată — a uitat tot trecutul, pe rebelul Kossuth a permis să-l îngroape în pământul patriei, pe rebelii împotriva strămoșilor săi i-a iertat, Rakoczy i-e acasă. — Le-a dat mai mult decât au visat vre-odată și nu, nu — nu pot fi săturați. Acum abia vede el ținta celor dela Czinkota — acum abia înțelege sfârșitul dărniceii prea mari.

Bismarck a zis odată: „Când împăratul Austriei își încăleacă calul — toate popoarele îl urmează.“

apt de tăiere? Nici-odată prețul nu a fost mai urcat și lemnul nu a fost mai căutat. Singuri codrii aceștia seculari de brad și molif, ce se află în stăpânirea poporului nostru, se pot evalua la una sută milioane de coroane. Și câtă lume n'ar putea găsi ocupațiune și câștig acasă prin punerea în exploatare și valorizarea lor, și ce venituri n'ar fi în satele noastre mari și mici de munte? Câte industrii primare și secundare (accesorii) nu s'ar putea înființa în urma lor? Dar de unde capitaluri mari necesare la punerea lor în exploatare și valoare?

Un cas recent, falimentul firmei exploatoare de păduri Steiner din Budapesta, a dat la iveală, că acel Ovreu a început afacerile de exploatare mari de păduri c'un capital propriu de 18,000 — optsprezece mii de coroane și le-a tot întins mereu în diferite regiuni și țări, dând un faliment de 6 milioane coroane, din care 3 milioane afectate în România la pădurile dela Comănești ale *prințului Ghica*. Ei bine, tot creditorii săi iau sârît în ajutor în *jena momentană* și l'au scăpat de încurcătură și închiisoare pentru a nu-și pierde paralele angajate.

Dar nu vom lua de exemplu și model operațiunile lui Steiner, estinse peste 5—6 regiuni și țări diferite, ci unele mai simple și mai cumpătate, ca să fie și controlul mai ușor și la îndemâna capitalistului. Oare ar fi așa greu ori imposibil, ca 2—3—4 bănci românești dintr'o regiune oarecare, unite într'un consorțiu, să ia asupra lor punerea în valoare și exploatare a pădurilor comunale și particulare din apropiere? Ca ele să formeze societăți exploatoare românești cu capitaluri românești și străine, dar unde întreg personalul dirigent și tehnic, ca și muncitorii diferiți să fie toți Români? Director, cassier, contabil, șef de echipe, mecanici, tăietori, cioplitori etc. să fie toți Români și să fie asigurați pe zeci de ani înainte! Ce plasare mai bună a banilor băncilor noastre ar fi decât aceea, deschiderea de nouă drumuri pentru scosul lemnului din locuri încă neumblate ori facerea unor scocuri pentru scotocirea lemnului din munte! Acești bani românești se plătesc tot dela Români și în folosul economiei naționale. Aceasta ar fi mai de preferat decât a le da bani ca să plece cu ei la America, ipotecându-și casa și moșia, de unde apoi să fie întorși înapoi din diferite motive ori espulsați.

Aci i-ar putea vedea și controla și cel ce dă bani și cel ce-i primește.

fel de scrieri. Sunt și astfel de romane politice cari n'au nici o tendință vitală, au chiar și Maghiarii unul: »Az új Zrinyiás» de Coloman Mikszáth. — Dar ele deced în bon moturi în glume, în simple fotografii, frumoase dar fără viață. »Götzendämmerung» (Amurgul idoliilor) are o basă, un principiu pe care se ridică — nu patima împotriva unui popor, nu ura împotriva națiunii maghiare i-a pus peana în mână — ci ura și patima împotriva acelei clice, care sfidează ori ce sentiment de dreptate, care și-a înscris pe steag fraza patriotică și buzunarul, care calcă în picioare depotrivă atât pe conaționalul său, cât și pe celelalte națiuni.

În Bu'apesta i-a răsărit soarele lui Trauttmann printr'o curioasă coincidență în dreptul palatului Grasham; în Viena de-așupra lui Belvedere (palatul arhiducelui moștenitor). — Corupționism pe de-o parte — speranța unei sanări cinstite și drepte pe de altă. — Răspândirea acestei convingeri și scopul romanului acestuia — și câștigarea simpatiiilor celor rău informați și tendențioși mințiți pentru popoarele și structurile sociale desmoștenite. — Revoluție nu poate face o carte — dar spune adevărul poate — și adevărul îndulcit prin speranța viitorului spus pe înțelesul tuturor face din opul acesta o operă politică-literară, de prima ordine.

A doua zi după începerea exploatării și debitarea lemnului vine des sine capitalul și creditul în contul mărfii debitate neîntrerupt an de an până ce se sfârșește exploatarea, și apoi ar începe la alte sate vecine.

Afară de cazul de mai sus vedem cum în România cărciumarii și băcanii greci și bulgari, brutarii greci și albanesi, îndată ce au adunat din micul comerț câte-va parale, 3—4 mii de lei, se avântau în exploatarea de păduri și luarea în arenzii de moșii mari de zeci și sute de mii și făceau operațiuni anuale de zeci și sute de mii. Îndată ce moșia era luată în arandă, și găsiu credit deschis la bancheri particulari și la creditele statului, în contul recoltei viitoare și cu ele făceau exploatarea de peste an. Grație spiritalității lor de întreprindere multe moșii mari și domenii întinse de zeci de mii de pogoane au trecut din mâna boierilor români, umblați prin școlile înalte ale apusului, în mâna Grecilor, Albanezilor și Bulgarilor fără de nici o cultură, cari abia știau să iscălească, și după ei multe milioane de lei au trecut peste Dunăre pentru scopuri culturale și naționale grecești.

Evident că mai este de trăit și de făcut mult acasă!

Ioan de pe Văcărea.

Revizuirea regulamentului camerei.

De câteva zile e pusă la ordinea zilei atât în cercurile parlamentare cât și în coloanele presei revizuirea regulamentului camerei, — semn că se apropie timpul reformei electorale.

În ședința de alaltăieri a dietei a interpellat disidentul *Farkasházy* în chestia revizuirii regulamentului camerei, adresând guvernului și coaliției aspre atacuri. Interpelantul constată mai întâi că motivele, cari ar necesita revizuirea proiectată, n'au nici o bază reală, deoarece actualul regulament oferă destulă garanție pentru mersul regulat al desbaterilor camerei. Ca dovadă înșiră votarea cvotei, a transacțiunii, combaterea cu succes a obstrucției Croaților (Dep. *Brediceanu*: N'am făcut obstrucție). Face apoi imputări majorității de azi, care pe timpul când se bătea cu scaunele în dietă, altfel vorbea despre revizuirea regulamentului. Impută majorității, că revizuirea regulamentului precum și alte proiecte le-au negat în trecut, iar la urmă totuși au ajuns înaintea camerei. Așa va fi și cu chestiile militare. Cere în fine lămuriri dela prim-ministrul *Wekerle* asupra celor ce se scriu prin ziare cu privire la revizuirea regulamentului camerei.

Ministrul *Wekerle*, luând cuvântul, protestează înainte de toate contra imputărilor, că revizuirea regulamentului are să servească pentru a rezolva cu ajutorul lui chestiile militare. Nimeni nu se cugetă la restrângerea libertății cuvântului sau la introducerea cloturei. Proiectul reformei regulamentului camerei se va publica de altfel în timpul cel mai apropiat. Evenimentele trecutului celui mai recent au dovedit, că reforma regulamentului camerei este necesară, dacă nu voim să periclitați reputațiunea noastră națională și dacă nu voim să ne cufundăm în mocirla neactivității. Deoarece revizuirea este o chestiune internă a camerei, guvernul n'a voit să ia inițiativa, ci s'a adresat președintelui *Justh*, care a întreprins pași, ca revizuirea să se facă unanim cu ascultarea părerilor tuturor partidelor. Proiectul reformei electorale se va desbata fără îndoială deja pe baza noului regulament al camerei.

Răspunsul lui *Wekerle* a fost luat la cunoștință cu mare majoritate. Contra au votat naționaliștii și disidenții.

În chestia revizuirii regulamentului camerei a avut loc alaltăieri o consfătuire la președintele camerei *Justh*. La această conferință au luat parte *Wekerle*, *Andrássy*, *Apponyi*, *Kossuth*, *Günther*, *Darányi*, *Hadi*, *Nagy Ferencz*, *Szell*, *Ugron*, *Holtz*, *Holló*, *Zichy Aladár* și *Náday*. Conferința a avut caracter confidențial. Se zice că cei prezenți au ajuns la o deplină înțelegere. Textul proiectului, care constă din un singur paragraf, este deja stabilit.

Pe eri după amiază a fost convocată de *Justh* o nouă conferință, la care au participat bărbații de încredere ai tuturor partidelor coaliției. Reprezentanții coaliției au enunțat unanim, că primesc proiectul de revizuire.

Viața la București.

— 3 Ianuarie, 1908.

Ușurând atmosfera politică în preajma sărbătorilor, legea tocmelilor agricole a trecut cu bine prin cele două Camere, împreună cu imasurile sale. A trecut pe urmă pe alocuri ciuntită, pe alocuri ameliorată și legea judecătorilor de pace, însoțită de strigătele de protestare ale avocaților, cari nu s'au isprăvit încă. În congresul lor ținut, când la Focșani, când la București, s'a cerut înlăturarea unor dispoziții jignitoare pentru prestigiul și independența »apărătorului». S'a ajuns și la ideea grevei.

Că n'ar fi rău...

Și ca să se dovedească, că sunt drepte și legitime pretențiunile apărătorilor s'a început cu *Giurgiu*, unde s'a și declarat greva.

S'a cerut și retragerea guvernului, dar guvernul încă nu s'a hotărât...

De multe-ori e mai greu să aplici o lege, adică s'o aduci în stare să-și dea roadele ei bune, la cari s'a gândit legiuitorul, decât să formulezi punctele și spiritul ei.

Aplicarea noiei legi a tocmelilor agricole atârână în prima linie de consiliul superior al agriculturii, și de inspectorii agricoli de județe.

În consiliul superior al agriculturii au intrat bărbați, cari se impun prin multe garanții ce le oferă; bărbați ca domnii *Theodor Rosetti*, *Barbu Știrbei*, *P. Poni*, *Bagdat*. Primii doi sunt conservatori, așa că acest consiliu superior nu are un caracter politic și el nu va putea fi expus atacurilor, nici unuia dintre partide, având reprezentanți și dintr'o parte și din alta.

În rândurile partidului conservator însă se simt voci de nemulțumire împotriva celor doi membrii ai partidului, cari au primit să lucreze la executarea unei legi, împotriva căreia partidul conservator a propus proiectul său, al șefului său. Dar șeful nu zice nimic.

Și pentru ce s'ar opune dacă odată a primit să trateze cu guvernul când legile au fost discutate în Parlament.

Ministrul de războiu va prezenta după sărbători Camerelor un proiect de lege pentru reorganizarea armatei. Ca puncte însemnate în acest proiect ar fi reducerea termenului de serviciu la doi ani, desființarea trupeii cu schimb și interzicerea de a mai da vara soldați pentru munca marilor proprietăți.

Învățătorii de sat sau întrunit în zilele de 28, 29 și 30 Decembrie la Craiova în al patrulea congres al lor.

S'a vorbit de nevoile școlii, mari și multe la țară, de necesitatea unei reforme largi și îndelung studiate a acestui învățământ; de trebuința unor sacrificii mari pentru ridicarea intelectuală și morală a tărânișii, clase care prin munca și jertfele sale este chemată să pregătească viitorul adevărat al țării.

Pentru acest sfârșit statul ar trebui să înființeze cât mai îngrabă încă vre-o 4—5000 de școli și să-și recruteze încă cel puțin atâția învățători plătiți, se înțelege, mai omenește decât în timpul de față.

Din păreri împărțite ale vorbitorilor a rezultat necesitatea activității învățătorului în afară de școală, mai cu seamă acum când pe lângă știința de carte sunt tot atât de grabnic trebuitoare cunoștințele de economie împreună cu acelea necesare în viața de toate zilele a țaranului.

La acest congres au fost invitați și învățătorii români din afară de Regat — și din Bucovina și-a și anunțat la vreme participarea, o delegație de învățători, care nu se știe dacă în adevăr a fost de față.

Pe o vreme liniștită au trecut cele trei zile din Crăciunul Bucureștilor, cu vizite, cu mese, cu daruri, cu plimbări, cu teatru, serate, pom de Crăciun, cu lăutari, cu gramofone, cu flașnetă, cu armonica și cu colindul și pe cât de lung era și-urul trăsurilor cari treceau seara pe calea Victoriei, pe atât de larg era svonul cântecului și colindatului afară spre margini. Dacă n'ar fi pomul de Crăciun și cheltuielile mai mari ca alte dați, nu s'ar ști că lumea bogată serbează Nașterea Domnului, pe care poate că unii l'au uitat că s'a născut copilul sărman în iesle, spre a iubi și pătimi pentru buni și pentru răi.

Și până la Anul nou țin colindele (în Ardeal, după cum se știe, numai în ajun) iar anul nou aduce mulțimea de obiceiuri

pe cari Românimea le are atât de de bite dela un loc la altul...

„Și anul nou vine cu urări multe de fericire, de mulțumire, de noroc dela prietini și rude, cu daruri (»bacșisuri») pentru acei, de cari ne folosim în cursul anului; cu daruri pentru acei, ce aduc vestile în fiecare zi, pentru bătrâni și tineri, vesti de înfristare și de bucurie și din când în când câte o scrisorică de dragoste, pe care »hoțul» de factor se învoiește bucurios s'o ascundă sub preșul dela ușă, sau cineștie în ce loc ascuns, ca să fie găsită numai de cineva... Și să dăruiește din toată inima și în toate părțile la anul nou, ca să dea D-zeu și mai din belșug în cele 365 de zile, pe cari vrem să le trăim.

Cronica din afară.

Crima unei bande bulgare. La Constantinopol a sosit știrea despre masacrul comis la 10 Ianuarie, de o bandă bulgară în satul patriarhist *Dragoclaresse* (vilaetul *Monastir*). Ancheta a constatat că banda a incendiat 5 case, 24 persoane au pierit în flăcări sau au fost asasinat.

Modificarea proiectului anti-polonez. Compromisul încheiat înainte de Crăciun între guvernul prusian și partidele blocului cu privire la proiectul anti-polonez, va fi modificat în conferința de Luni. Modificările vor consta în aceea, că guvernul va renunța la exproprierea celor 9 cercuri provinciale, rezervându-și dreptul de a expropria ținuturi poloneze pe o întindere de 70.000 hectare în vestul Prusiei.

Cartea galbenă a Rusiei. Ministrul rusesc al afacerilor streine a publicat o carte galbenă asupra ultimului tratativă asupra orașului *Kwant-sen-si*. Negocierile cu Japonia asupra acestui oraș au fost foarte greoaie. În tratatul dela *Portsmouth* condițiunile nu erau bine fixate și Japonia, care ar fi putut să obție prin posesiunea acestui oraș controlul asupra întregii căi ferate, a făcut multe dificultăți pentru a recunoaște interesele Rusiei în acest oraș. Acum, după cum rezultă din cartea galbenă, totul s'a aranjat: interesele Rusiei au fost salvate grație unei indemnizații de o jumătate milion ruble plătite Japoniei. Astfel nu va mai fi nici un motiv de neînțelegere, cari ar fi putut reeși din această chestiune destul de delicată.

Ajunul Anului Nou — în Brașov.

(mp.) Sugestiunea e imboldul timpurilor noastre. Și fără sugestiune nici nu s'ar pot explica multe anomalii ale vremurilor ce trăim. O carte, un poet, o idee — astăzi e adorată și îndumnezeită, pentru că mâine entusiaștii de eri să nu s'ar poată dumeri, cum de au admirat niște cuvinte goale, pe un imbecil, o utopie.

O instituțiune astăzi e îmbrățișată cu fura patimei, mâine ocilită, dată uitărei, și schimbările s'ar întâmplă atât de repede, atât de pe neașteptate, încât nici nu-ți dau răgaz să le scrutezi cauzele, motivele. Le punem toate în contul sugestiunii și trecem mai departe.

Anul 1906, a fost pentru Brașov, un an de apatie. Anul 1907, anul succesorilor.

În anul 1906, orice încercare dedea faliment — în 1907, te miri de unde atât entusiasm și interes! Vorbim, bine înțeles, de succesele vieții sociale, nu de cele politice — deși aici acolo nu s'ar poate contesta succesul — ne-a succedat, să nu ne succedă nimic.

Teatrul înainte de toate a fost pentru 1907, punctul principal de atracție — orice reprezentație găsia o sală ticsită de public — și poate că o decepție mai mare nu ne-a ajuns, decât prin interzicerea reprezentației lui *Z. Harsan*. Că lui avem să-i mulțumim în primul rând dragostea ce am prins pentru teatru, că el a fost centrul sugestiunii — e clar.

Rezultatul sugestiunii a fost și succesul serbării din ajunul Anului Nou, al cărei principal moment a fost reprezentația teatrală a diletanților în frunte cu harnicul *A. Bănuțiu*.

Să vorbești despre teatru de diletanți, e un lucru foarte riscat. În orașele, în cari artile înfloresc, reprezentațiunile diletanților sunt numai amintite, semn de bunăvoință cuvincoasă, și nimic mai mult.

Astăzi s'a pornit în apus o întreagă campanie împotriva diletantismului. El subminează arta adevărată, corupe gustul etc. etc. Foarte frumos. Dar la noi? La noi, unde arta adevărată o găsești rar, rar de tot, ce gust să corupi? Nu, la noi diletanții au misiunea să pue bazele unui început de gust. Misiune frumoasă, cultu-

rală. Misiunea diletanților e să împretinească publicul cu teatru, să-l obicinuiască cu scena și în chipul acesta să ușureze munca acelor, cari cearcă, sau vor cerca să dea și artă adevărată. Ce frumos exemplu n'ar da Brașovul, dacă și-ar constitui o trupă permanentă de diletanți. Nu voesc să esageriez, nici vre-o comparație nu voesc să fac, ar fi ridicol — amintesc doar în trecut că cea mai bună trupă teatrală din Rusia, care acum doi ani lăsase uimite toate centrele mari ale Europei, teatrul Stanislavsky din Moscova, a fost început de un grup serios de diletanți. Diletanții noștri puși sub îngrijirea d-lui Bărsan și a d-lui Bănuțiu ar ajunge în doi trei ani să dea reprezentații de model. Reportoirul teatrului nostru s'ar schimba ca prin minune — din neajutorat, și neartistice, cum e astăzi, ar deveni mare și ales. După cum o trupă de 2—3 artiști buni nu este în stare să-l joace pe Wilhelm Tell, așa nici 50 de artiști răi nu sunt în stare să-l joace. Jocul de ansamblu ar deveni rotund, unitar, — singuraticii diletanți mai siguri în rolurile lor, jocul mult ar face să dispară timiditatea naivă etc. etc.

Reprezentarea teatrală din ajunul anului nou a fost rodul unei sânguine mări.

Comediile jucate:

»Dragostea« din limba germană și »Mincinosul« de St. Velescu, sunt două piese, despre cari nu se poate zice multe. În piesa primă Dina, fata avocatului Cena, e la aparență cel puțin amoroasă de ofițerul Stoian. Frumos, dar încolet prieten netegăduit al cailor. Urâtul, dar inteligentul, spiritualul, poeticul, exploatarea al regiunilor arctice Miclescu o captează pe Dina prin măiestria vorbei. Și piesa să sfârșească cu două mariajuri potrivite, Miclescu și Dina, Stoian și nepoata sburdalnică a lui Cena: Mimi. — D-șoara Marioara Dima o brună cu ochi vișțiori, profil expresiv și frumos, ar zice un pictor, apariție elegantă. Are voce caldă și simpatie, mișcări distinse și temperament de artist.

D-șoara Lucia Bogdan, o blondină vioale, sburdalnică cu jocul ei dragut și strengăresc, a fost ca o păpușică.

Iată-ne căzuți în banalul, o d-șoară gentilă, simpatică, dragălașă, ale anunțurilor de logodnă, sau nuntă din cutare ziar românesc — promitem să nu mai devenim banali.

D-na Maria Popescu, dl Vlad și cu deosebire dl dr. A. Bogdan, au jucat cu multă pricepere.

»Mincinosul« e o piesă slabă, foarte slabă. A fost aleasă pentru că nu sunt alte. Tratează povestea unui mincinos. Minciunile îl fac cât p'aci să-și piardă logodnă și numai intervenția unui prieten actor, care prin diferite transformări îi confirmă minciunile, îl salvează. Un joc bun într-o piesă proastă nu poate da nici un artist de profesie, dar încă diletanți. D-șoara Achilina Ilașevici, d-na Maria Popescu, D-nii Mercheșan, Vlad, Stoica, și mai ales d-l Burac un tânăr de mult talent și temperament, au jucat dragut, interesant și dacă poftiți — fără greșală.

Aranjatorul reprezentației a fost d-l A. Bănuțiu, bursierul societății fondului de teatru, și el a și jucat rolele principale în ambele piese. D-l Bănuțiu promite să devie cea mai bună forță comică în teatrul nostru de dincoace de munți. Să ne înțelegem bine, zicem promite, deși în realitate este și astăzi, având firma convingere, că d-lui Bănuțiu îi va succeda cu vremea să ne dea artă adevărată. Rolurile, cu deosebire cel dintâi, a fost îngrat, și cu toate acestea a știut storcea hohote de râs — intenția realizată a artistului e cel mai bun succes.

D-l Z. Bărsan, sufletul mișcării artistice teatrale la noi, nădăjduim că va găsi în d-l Bănuțiu un vrednic tovarăș.

Gârbovitul 1907 își pleacă tot mai mult grumazul, greul unui an întreg îl apasă tot mai tare, să împiedecă, apoi cade și moare.

Visurile se spulberă, după-ce au fluturat un an întreg, ca și fulgii de zăpadă și să ngroapă pe veci în cîntirul regretelor. Alte visuri, alte ideale, planuri peste planuri, frumoase, mari; argintul fetei scânteiază din nou și poleștește măiestru speranța, neobosită speranță.

Asta-i viața popoarelor, asta-i viața indivizilor.

Sunt ani, în cari visurile prind flintă, și ani, în cari viscolul decepției le împărășie, le svântură și nu lasă în urma lor decât lacrimi. Ani buni și ani răi. Și pare că soarta încărcă adeseori în spatele unora numai bine, în al altora numai rău.

În viața noastră politică anul 1907 a fost poate cel mai rău dela 1867 până astăzi. Greul lui nu ni-l va șterge decât curajul și vrednicia noastră. A murit, și la miezul nopții i-am făcut și noi prohodul. L'am îngropat cu pompă — într'un tablou vibrant l'am văzut cum moare și l'am văzut și pe 1908 tânăr, frumos, plin de speranță, geniul cel bun îi urzea lângă leagăn — îi urzea să nu-l omoare greutatea răului din 1907 — greutatea sfidării sentimentului de umanitate, îi urzea încrederea în propriile forțe, oțelirea în lupta cea grea.

Dansul animat și viu — a ținut până în zori de zi.

ȘTIRILE ZILEI.

— 4 Ianuarie v.

Anul nou la »România Jună«. Din Viena se scrie: Mult așteptatul bal de anul nou dela »România Jună« a avut în anul acesta un succes desăvârșit. Au luat parte la acest festival pe lângă numeroșii membrii ai coloniei române, mai multe persoane din societatea vieneză.

Prima parte a programului serbării, conținând diferite numere de concert, a avut un succes foarte mare, datorită concursului dat de mai mulți artiști români, cari ocazional se aflau în localitate. Astfel au contribuit la succesul serii cunoscutul cântăreț Rădulescu, care se află acum în trecere dela Londra la Petersburg, unde urmează să dea mai multe concerte. Rădulescu a avut un mare succes, concertând cu acompaniamentul unei orchestre de peste 100 persoane. Apoi și-a mai dat concursul d-na Trilhanu, venită anume din Sibiu.

După executarea programului, a urmat dansul, care s'a început cu »Romana«. La oarele 12, lămpile au fost stinse, musica a dat semnele tradiționale, iar la reprimirea luminilor președintele societății »România Jună« a rostit o călduroasă cuvântare de felicitare. Au luat parte la această frumoasă petrecere numeroase doamne române în costum național. Au fost și mulți ofițeri români. Din partea legățiunii românești a asistat d-l Cantacuzino, secretar de legăție. — D-a.

Pentru Muzeul Asociațiunii. Confirmăm cu mulțumită primirea următoarelor contribuții intrate, ca răscumpărare a felicitărilor de Anul nou dela P. T. d-ni: Transpor cor. 531 30. Alexandru Mocsonyi, Birchiș 50 cor., N. Comaniciu notar, Gurăluț 2 cor., Florian Rusan, Alba-Iulia 2 cor., Constantin Băilă, Sân-Petru (Torontal) 3 cor., Dr. Emil Târnavanu medic, Bran 5 cor., Vasile Mica proprietar, Someș-Odorheiu 5 cor., Iosif Goia contabil, Sasbeș 2 cor., Dr. Iustin Pop avocat, Deva 5 cor., Ion Simu, Arad 2 cor., Dr. Nicolae Șerban avocat, deputat diet. și soția, Făgăraș 10 cor., Nicolae Albu senator orășenesc, Vizacna 5 cor., Paul Muntean, loc. col. colonel I. p. Sibiu 5 cor., Sebastian Olariu protopop, Făget 5 cor., Ioan Marinescu notar, Ucea ini. 2 cor., Dr. Enea Draia avocat, M. Oșorheiu 10 cor., G. Negoescu M. Buzeu 2 cor. Total cor. 646 30 Sibiu în 16 Ianuarie 1908. Preșidentul Asociațiunii: Iosif Șterca-Șuluțiu.

Primirea generalului Averescu la Viena. În legătură cu primirea făcută la Viena ministrului de război al României, general Averescu, se afirmă că i-s'ar fi acordat mari distincții. Mai mulți demnitari și câțiva archiduci și-au lăsat cărțile lor de vizită la hotelul, unde locuiește ministrul român. O persoană din aturajul curții a declarat, că generalul Averescu a făcut o excelentă impresie împăratului, mai ales prin cunoștințele sale în limbi străine. Ministrul român vorbește perfect limbile germană, italiană, rusă, bulgară etc.

Din Viena generalul Averescu pleacă la Berlin.

Vicepreședintele camerei ungare amestecat într'un scandal. Ziarul »A Nap« publică amănunte asupra unui scandal care a făcut o foarte rea impresie în toate cercurile din Budapesta. Scandalul a avut loc în sala de mâncare a hotelului »Ungaria« și a fost provocat de vicepreședintele camerei Rakovsky și de fratele acestuia Bela Rakovsky.

La hotelul »Ungaria« a descins de câteva zile o familie din Brasilia, din care fac parte patru domnișoare de o frumusețe răpitoare. Familia aceasta este condusă în localitate de un tânăr ofițer, cărui i-a fost recomandat de un frate al acestuia atașat la Rio de Janeiro. Pe când această familie, împreună cu însoțitorul ei, se afla în sala de mâncare, deodată doamnele se ridică și vor să părăsească sala scandalizate. Întrebate asupra motivului enervării

lor ele au arătat pe doi domni, cari aveau o atitudine scandalosă, fixând în mod nepermis pe d-rele dela masă. Acești doi domni nu erau decât vicepreședintele camerei și fratele său. Intervinând locotenentul cei doi domni au căutat să aplineze conflictul în mod pacinic, și erau gata să ceară scuze, cerând ca să fie recomandați familiei. Ofițerul răspunse, că el nu recomandă unor doamne pe niște oameni de asemenea condiție. Din cauza aceasta a avut loc un duel cu sabia între Bela Rakovsky și locotenentul Sarossy. Ambii au fost răniți: Rakovsky la umăr, și Sarossy greu rănit la cap. Un nou duel va avea loc între Sarossy și vicepreședintele camerei. Duelul a fost însă amânat din cauza stării grave, în care se află locotenentul.

Reuniunea femellor ev. săsești pentru ajutorarea școlii ev. de fete invită la balul, care va avea loc în 18 Ianuarie 1908 în sala cea mare a Redutei. Intrarea 3 cor. Bilete se pot cumpăra în librăria Zeidner și seara la cassă.

Catastrofa din Pensylvania. Din New-York se comunică următoarele nouă amănunte asupra catastrofei dela teatrul din Boyertown: În sala teatrului se anunțase o reprezentație de cinematograf, la care se adunase vre-o 500 persoane. La un moment dat făcu explozie un vas cu oxigen. Imediat focul a cuprins întreaga sală. Poliția și antreprenorul cinematografului căutau să liniștească publicul. Totul a fost însă în zadar, căci fiecare nu se gândea decât la salvarea persoanei sale. La ora 1 noaptea nu mai rămăseseră decât ruinele teatrului. Numărul cadavrelor scoase de sub ruine este de 167, multe din ele n'au putut fi recunoscute. Mai lipsesc încă 50 persoane, pentru a căror viață s'a perdut orice speranță.

O femeie cu trei copii în jurul ei a sârilit pe fereastră un copil de 4 ani în speranța de a-l salva. Nenorocitul a căzut zdrobit pe trotuar, unde a încetat imediat din viață. Cei mai mulți au murit înăbușiți de fum. Un bărbat a voit să-și taie beregata cu un cuțit. O femeie a pierit înăbușită de fum, pentru că se ruga în continuu, nevoind să se miște din loc. O mamă neputându-și salva copiii a pierit îmbrățișându-i. Un bărbat găsind o fereastră în galerie a salvat mai multe persoane. El a fost scos de pompieri cu ambele brațe arse în așa fel, că au trebuit să-i fie amputate.

Vioarele se supără. Musica îndulcește moravurile. Într-o seară muzicianii celebrii orchestre simfonice Cain, din München, au întrerupt brusc concertul, declarând că nu vor mai cânta nici o notă până când doctorul Louis, criticul sever dar nejust dela »Münchener Neueste Nachrichten« nu va fi părăsit sala. D-l Louis se depărta, iar concertul s'a continuat. Însă plângeri violente izbucniră printre ascultători, luând unii partea artiștilor și alții aprobând pe critic. Se produsese scene tumultuoase. În cele din urmă cei mai înverșunați se liniștiră și programul a fost executat în mijlocul unui entuziasm de nedescris.

ULTIME ȘTIRI.

Budapesta, 17 Ianuarie. Deputatul Farkashazy (disident) a declarat în numele disidenților, că ei vor face totul, pentru a împedea revizuirea regulamentului Camerei. Disidenții se vor alia cu clubul naționalist, pentru a obstrua proiectul de revizuire.

Budapesta, 17 Ianuarie. Se svenoște că din cauza revizuirii regulamentului vor eși mai mulți deputați din partidul independist.

Viena, 17 Ianuarie. Din Agram se telegrafiază: Ca urmare a demonstrațiilor de alaltăieri s'a produs eri o mare ciocnire sângeroasă între studenți și ofițeri. Studenții au cerut unui grup de ofițeri să strige: Jos banul Rauch! Ofițerii au refuzat, și atunci studenții i-au atacat cu lovituri de pietre. Un ofițer a căzut jos greu rănit. Ceilalți au scos săbiile și au respins pe studenți. Alte desordini nu s'au petrecut.

Viena, 17 Ianuarie. Comisiunea agricolă a camerei deputaților a adoptat motiunea Iro, prin care cere guvernului să împedecă orice importanțune de vite și de cărnuri din sta-

tele balcanice și de a stărni absolutamente, în cursul negocierilor actuale comerciale, să mențină blocul granițelor.

Agram, 17 Ianuarie. Agitația în sânul populației e mare. Capitanul orașului a admoniat populația la liniște, amenințând-o că în cas contrar vor fi închise teatrele, cafenelele, și birturile. Noul ban a publicat programul său.

Londra, 17 Ianuarie. Banca Angliei a scăzut scontul său la 5 la sută.

Roma, 17 Ianuarie. Consiliul comunal a luat următoarea rezoluție cu 51 voturi contra 3 și 5 abțineri: Consiliul comunal invită guvernul și parlamentul să escludă predarea învățământului religios, sub orice formă, din școlile statului.

Constantinopol, 10 Ianuarie. Se confirmă, că s'a anunțat patriarhului că sultanul i-a conferit ordinul »İftihar« în briliante, dar că patriarhul, făcând alusiune la numeroasele afaceri lăsate în suspensiune și neregulate de către Poartă, precum și ținând socoteală de faptul că Poarta nu a răspuns până acum la cererea de demersuri în contra exarhatului bulgar, a declarat că nu primește decorațiunea. Patriarhul nu a asistat la felicitarea șefilor bisericilor la Ildiz Kiosk cu ocaziunea Bairamului.

Petersburg, 17 Ianuarie. În procesul Stoessel a avut loc eri o ședință de mare importanță. Admiratul Loszinski, a arătat că, pe când generalul Stoessel a declarat că numărul soldaților în stare a mai continua lupta, de cari dispunea în momentul capitulării era de 8000 oameni, el avea de fapt 17.000 infanteriști și 6000 marinari. Martorul a mai declarat, că amiralii au fost foarte surprinși când au aflat despre capitulare, și că în special amiralul Viren, a combătut cu vehemență această deciziune a lui Stoessel.

Bacu, 17 Ianuarie. Agenția West-nik comunică, că eri seară o bombă a fost aruncată în biroul societății Mării Negre și Caspice, distrugând mai multe camere de prin prejur. Tâlharii au fugit fără să-și poată realiza planul de jefuire.

NOU ABONAMENT

„GAZETA TRANSILVANIEI“.

Cu 1 Ianuarie st. v. 1908

se deschide nou abonament pe cuartulul prim al anului, la care invităm pe toți amicii și sprijinitorii fetei noastre.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria: Pe un an 24 coroane, pe șase luni 12 coroane, pe trei luni 6 coroane, pe o lună 2 coroane.

Pentru România și străinătate: Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 franci, pe trei luni 10 franci, pe o lună fr. 3.50.

ADMINISTRAȚIUNEA.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor respons.: Victor Branisce.

Banca Națională a României.

Adunarea generală ordinară.

Conform art. 87, 88 și 89 din statute, se aduce la cunoștința d-lor acționari că adunarea generală ordinară a acționarilor va avea loc Duminecă, 17 Februarie 1908.

Adunarea generală se va ține în localul Băncii Naționale, strada Lipscani No. 7, la orele 2 d. a.

